

SZEMES MÁRIA

A Balaton üdülőkörzet idegenforgalma szezonzárás után (2005. január – szeptember)

A pihenésre, kikapcsolódásra vágyó hazai és külföldi turisták döntően az ország kiemelt üdülőkörzeteit részesítik előnyben.

A Balaton Budapest után az ország második leglátogatottabb turisztikai célterülete. Az üdülőkörzet – amelyhez a 2000. évi CXII. törvény alapján 164 település tartozik – idegenforgalma mindig is az érdeklődés homlokterében állt. A KSH 1998-ban és 2003-ban átfogó, elemző kiadványt készített a Balatonról és környékéről, s folyamatosan közzéteszi a legfontosabb idegenforgalmi adatokat.

Szálláshely-kapacitás

Az ország turizmusában meghatározó szerepe van a Balatonnak. Az ország kereskedelmi szállásférőhelyeinek háromtizede található a térségben. 2005-ben dinamikusan bővült a férőhelykínálat. Az év közepén rendelkezésre álló több mint 93 ezer férőhely 11%-kal több volt az egy évvel korábbinál.

1. táblázat

A kiadható férőhelyek száma a kereskedelmi szálláshelyeken, 2005. július

A szálláshely típusa	A Balaton üdülőkörzet			A teljes Balaton üdülőkörzet
	Somogy megyei része	Veszprém megyei része	Zala megyei része	
Szálloda összesen	14 714	10 482	10 174	35 370
Ebből:				
négycsillagos	1 863	1 988	4 788	8 639
háromcsillagos	7 310	5 018	4 510	16 838
kétszillagos	3 909	2 789	876	7 574
egyszillagos	1 632	687	–	2 319
Panzió	3 780	1 994	915	6 689
Turistaszálló	235	1 626	415	2 276
Ifjúsági szálló	2 568	3 439	82	6 089
Üdülőház	4 472	3 185	786	8 443
Kemping	12 724	14 100	7 466	34 290
<i>Összesen</i>	<i>38 493</i>	<i>34 826</i>	<i>19 838</i>	<i>93 157</i>

Szállodai férőhelyből húsz százalékkal több állt a vendégek rendelkezésére. Ezen belül egyharmadával nőtt a négycsillagos szállodák kapacitása, ezáltal folytatódott az aránytoltódás a magasabb kategóriájú egységek javára 2005-ben is. A szállodai férőhelyek egynegyedét már a gyógy- és wellness-szállodák tették ki, ahol igen dinamikus (22, illetve 77%-os) kapacitásnövekedés történt.

Az üdülőkörzetben az idényszerű vendégforgalomhoz kötötten jelentős szerepet játszanak a kempingek. A hazai kempingférőhelyek 37%-a koncentrálódik erre a térségre.

- A szállástípusok összetétele a korábbi években az országostól lényegesen eltért, a Balaton környékén a kempingférőhely dominált. 2005-re azonban átrendeződött a kereskedelmi szálláshelyek szállástípusonkénti összetétele, a növekedés eltérő alakulásával összefüggésben. Az országoshoz hasonlóan a balatoni üdülőkörzetben is a szállodai férőhely került az első helyre.
- Az egyes partszakaszok szálláshelykínálatában azonban mennyiségében és összetételében is jelentősek a különbségek. Arányaiban legtöbb szállodai férőhely a zalai parton található. A legtöbb kempingférőhellyel a veszprémi, panzióférőhellyel a somogyi partszakasz várta a vendégeket.

Vendégek, vendégéjszakák

2005 első kilenc hónapjában a Balaton régió kereskedelmi szálláshelyeit 933 ezer vendég kereste fel, és 3,9 millió vendégéjszakát produkált.

A korábbi évek csökkenő tendenciája után az idei évben 5,8%-kal nőtt a vendégforgalom. A növekedés mindhárom partszakaszra jellemző volt, legnagyobb mértékben a zalaira. A vendégforgalom növekedésében a belföldi kereslet dinamikus, 13%-ot meghaladó emelkedése játszott szerepet. A külföldi vendégek száma azonban tovább csökkent, összességében 3,6%-kal elmaradt az egy évvel korábbtól. Ez a csökkenés nem érintette az északi partot, itt a külföldi vendégek számában minimális növekedést tapasztaltunk.

2. táblázat

A kereskedelmi szálláshelyek vendégforgalma szállástípusonként a Balaton üdülőkörzetben, 2005. január–szeptember

A szálláshely típusa és a települési övezet	Külföldi	Belföldi	Összes	Külföldi	Belföldi	Összes
	vendég			vendégéjszaka		
Szálloda	239 174	390 938	630 112	1 285 111	1 150 338	2 435 449
Panzió	15 424	31 173	46 597	69 141	107 029	176 107
Turistaszálló	957	13 050	14 007	4 238	46 719	50 957
Ifjúsági szálló	4 990	49 453	54 443	37 301	166 832	204 133
Üdülőház	18 309	43 741	62 050	112 940	162 398	275 338
Kemping	91 959	34 007	125 966	628 564	98 641	727 205
<i>Összesen</i>	<i>370 813</i>	<i>562 362</i>	<i>933 175</i>	<i>2 137 295</i>	<i>1 731 957</i>	<i>3 869 252</i>
Partközeli települések	349 027	496 396	845 423	1 999 993	1 547 923	3 547 916
További települések	21 786	65 966	87 752	137 302	184 034	321 336
	<i>Előző év azonos időszaka = 100,0</i>					
Szálloda	99,5	121,3	112,0	96,7	118,4	105,8
Panzió	87,7	99,3	95,1	75,2	100,2	88,6
Turistaszálló	103,2	89,9	90,7	94,9	59,0	60,9
Ifjúsági szálló	119,2	83,2	85,5	124,4	82,2	87,6
Üdülőház	88,8	129,7	114,2	76,6	127,1	100,1
Kemping	91,1	95,1	92,2	88,5	81,9	87,5
<i>Összesen</i>	<i>96,4</i>	<i>113,1</i>	<i>105,8</i>	<i>92,4</i>	<i>107,7</i>	<i>98,6</i>
Partközeli települések	95,7	110,5	103,8	92,1	104,6	97,1
További települések	109,8	137,7	129,6	97,0	143,0	118,9

Az üdülőkörzeten belül a legtöbb vendég, 332 ezer fő, a veszprém megyei partszakasz kereskedelmi szálláshelyeit választotta, 324 ezren a somogyi, 277 ezren a zalai partszakasz vendégei voltak.

A hazai turistaforgalom súlya tovább nőtt a balatoni üdülőkörzetben. Míg 2004-ben a vendégek 56%-a érkezett az ország más területeiről, addig a 2005-ös szezonban ez az arány 60%-ot tett ki.

A kereskedelmi szálláshelyekre 2005 eddig eltelt időszakában 562 ezer belföldi vendég látogatott, s 1,7 millió vendégéjszakát hozott a vállalkozásoknak. A vendégek száma 13%-kal, a vendégéjszakáké 7,7 százalékkal emelkedett 2004 azonos időszakához képest. A növekedés nem azonos módon érintette a partközeli és a parttól távolabbi települések vendégforgalmát. A part menti településeknél 10%-os a vendégforgalom bővülése, a parttól távolabbi településeknél nagyon dinamikus, megközelítően 40%-os a növekedés. Mindezt a zalai partszakasz idegenforgalmának jelentős, 60%-os növekedése okozta.

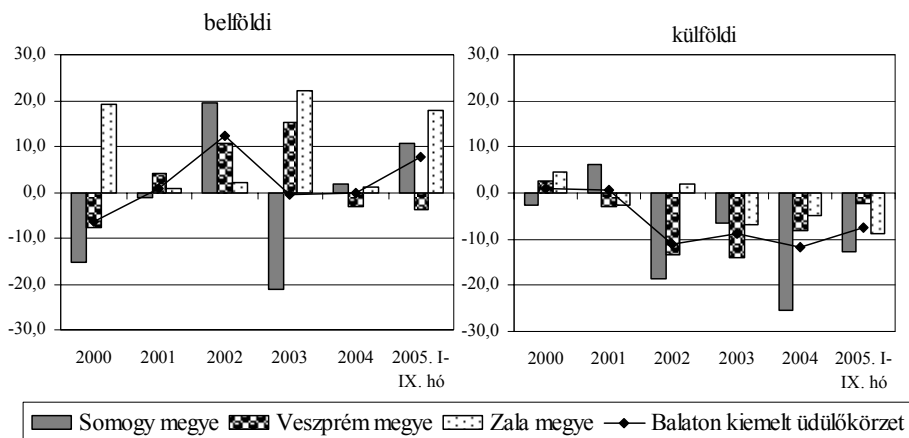
Az egyes partszakaszok eltérő módon befolyásolták a régió vendégforgalmát. Legnagyobb volt az ingadozás az elmúlt években a somogyi partszakaszon, legkiegyenlítettebb és legdinamikusabban növekvő a zalain.

A belföldi vendégforgalom a szállodákra koncentrálódott, a vendégéjszakák kétharmada ennél a szállástartípusnál termelődött. Igen jelentős, mintegy háromszoros növekedés jelentkezett a wellness-szállodákban, közel másfélszeresére nőtt a négycsillagos szállodák vendégforgalma, de a gyógyszállók iránti kereslet is mutatott mintegy 17%-os növekedést. A belföldi vendégek valójában minden szállodatípusban – az alacsonyabb árfe-

vésűekben is – több időt töltöttek, mint egy évvel korábban. Jelentősen, 27%-kal emelkedett az üdülőlázak forgalma is. A többi szállástípust a vendégforgalom csökkenése jellemezte.

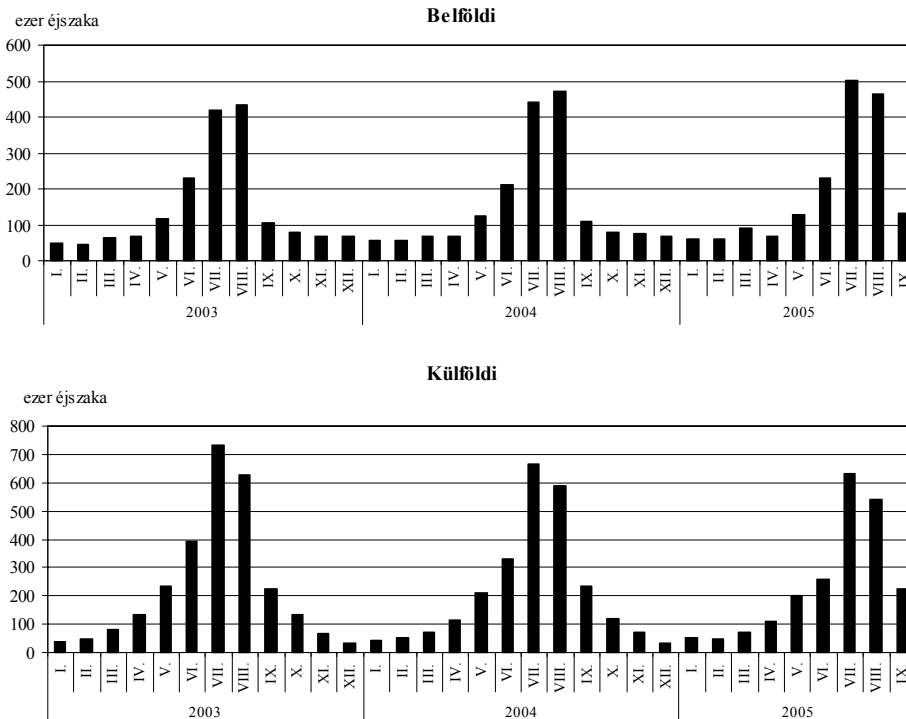
1. ábra

A vendégéjszakák alakulása
(előző év = 100,0%)

2. ábra

A vendégéjszakák szezonális alakulása

A Balaton kereskedelmi szálláshelyei 25–30% közötti arányban részesedtek az elmúlt években az ország külföldi vendégforgalmából. 2005 szeptember végéig a külföldi vendégéjszakák egynegyedét regisztrálták a Balatonnál. A külföldi vendégforgalom súlya 2005-ben tovább csökkent, mára a vendégek negyztizede érkezett az országhatáron kívülről. A 371 ezer külföldi vendég 3,6%-kal kevesebb az előző évinél, az általuk termelt 2,1 millió vendégéjszaka 7,6%-os visszaesést jelent.

A külföldi vendégforgalom is a szállodákra koncentráldott, a vendégek 64%-a választotta ezt a szállástípust, arányuk 2 százalékponttal magasabb volt az előző évinél. A külföldiek kizárólag a magasabb minőségi kategóriájú szálláshelyeket részesítették előnyben. Megközelítően 10%-kal nőtt a négycsillagos szállodák, 14%-kal a gyógyszállók vendégforgalma, az összes többi szállástípusban visszaesett a forgalom. Legnagyobb mértékben (25-25%-kal) a panziók és üdülőházak forgalma maradt el az egy évvel korábbtól.

A vendégkör egynegyede a kempingeket választotta szálláshelyül, ahol a vendégéjszakák 30%-át termelte meg. A külföldi vendégéjszakák számának csökkenése a térség egészére jellemző volt. Legnagyobb mértékű – 13%-os – visszaesés mutatkozott a déli parton, míg az északit az átlagnál kisebb – 2,3%-os – lemaradás jellemezte.

A balatoni idegenforgalomra a szezonális jelleg jellemző. A térségben a júniustól szeptemberig terjedő időszakra eső utak a meghatározók. A belföldi vendégek július–augusztust, a külföldi vendégek a július hónapot részesítették előnyben minden évben.

Ha a vendégforgalomban meghatározó négy hónap adatait vizsgáljuk havonként, akkor az látható, hogy 2005 júniusában 10%-kal, augusztusában 5%-kal kevesebb vendégéjszakát regisztráltak, mint egy évvel korábban. A másik két hónapban nőtt a vendégek által eltöltött idő a térségben az egy évvel korábbihoz képest. Az elmúlt évek tendenciája alapján folyamatosan emelkedik szeptember súlya a vendégforgalomban.

A Balaton térségébe látogató vendégek az országos átlagnál hosszabb időt töltenek el a tó partján. Azonban az üdülőkörzetben is tovább rövidült az átlagos tartózkodási idő, a térség egészét tekintve 4,1 éjszakára. A külföldiek valamivel hosszabb időt (5,8 éjszakát) töltöttek el a régióban, míg a belföldi tartózkodási idő 3,1 éjszakára csökkent. Legtovább a zalai partszakaszon maradtak a látogatók. Az átlagosnál hosszabb időt a dánok, hollandok, németek, svájciak, valamint az Oroszországból érkező vendégek töltötték el a Balatonnál.

Az üdülőkörzet legfontosabb küldőpiacai

A Balaton térségét felkereső külföldi látogatók túlnyomó többsége európai országokból érkezik. Az itt töltött vendégéjszakák alapján a legjelentősebb küldőországok Németország, Ausztria, Dánia, Hollandia. Bár súlyuk csökkenő, és 2005-ben tovább csökkent, mégis e négy ország vendégeitől származik a kereskedelmi vendégéjszakák 46%-a. Németország folyamatosan csökkenő aránya ellenére a vendégéjszakák egyharmadát adja, s továbbra is a térség legfontosabb küldőpiacának tekinthető.

Az utóbbi évek során általában jellemző tendencia a hagyományos jelentős küldőpiacok részesedésének csökkenése, és néhány – volumenében még nem számottevő, de – jelentős turisztikai potenciállal rendelkező küldőpiac részesedésének növekedése.

Ezt támasztja alá, hogy a Balaton régióban a meghatározó vendégkörből a német, a holland és dán vendégéjszakák száma hanyatlott az elmúlt időszakban. Mindeközben jelentős mértékű növekedés volt Nagy-Britanniából, Norvégiából, Amerikából és a volt szocialista országokból (Oroszországból, Ukrajnából, Csehországból, Szlovákiából, Lengyelországból). Ez utóbbi piacok erősödését mutatja, hogy közülük egyre többen szerepelnek a legfontosabb küldőországok között.

Konferenciaturizmus

Napjainkban egyre fontosabb a konferenciaturizmus, ami a Balaton üdülőkörzetének 2001-ben készült 10 éves gazdaságfejlesztési programjában is kiemelt szerepet kapott. A Balaton-parti szállodákban a szezonális hatásainak csökkentésére az egyik lehetőség a konferenciaturizmus feltételeinek a megteremtése.

A kereslet tendenciáiból látható, hogy a hazai konferenciaturizmus erős területi koncentrációt mutat. A főváros kiemelkedő szerepe mellett meghatározó a Balaton térsége. Ezen utazási motiváció az országosnál 2 százalékponttal nagyobb súlyt is képvisel a balatoni vendégforgalomban. A korábbi évek csökkenő vendégforgalmából a konferenciavendégek évek óta változatlan, 11%-os részarányt képviseltek. 2005-ben nőtt ezen utazási motiváció részaránya a vendégforgalomból, legnagyobb mértékben a somogyi partszakaszon. A régió

konferenciaturizmusa azonban továbbra is Veszprém megyére koncentrálódik, a konferenciavendégek 44 százalékát ez a partszakasz fogadta.

3. táblázat

A vendégforgalom összetétele a Balaton üdülőkörzet kereskedelmi szálláshelyein

Területi egység	A vendégek száma, fő	A turisták	A konferencia-vendégek	A hivatalos, üzleti célból érkező vendégek	A gyógy- és termál-turizmus vendégeinek	Az egyéb vendégek	Az összes vendég, %
Somogy megye	324 221	80,0	15,2	2,4	1,0	1,5	100,0
Veszprém megye	331 853	78,6	14,9	1,3	0,3	4,9	100,0
Zala megye	277 101	55,5	4,6	0,8	35,3	3,7	100,0
<i>Balaton kiemelt üdülőkörzet</i>	<i>933 175</i>	<i>72,2</i>	<i>11,9</i>	<i>1,5</i>	<i>110,</i>	<i>3,3</i>	<i>100,0</i>

4. táblázat

A konferencia- és üzleti vendégforgalom megoszlása a kereskedelmi szálláshelyeken, 2005. január–szeptember

(százalék)

Szálláshelytípus	Somogyi rész	Veszprémi rész	Zalai rész	Balaton kiemelt üdülőkörzet
Szálloda	90,6	90,2	97,4	91,2
Ebből:				
négycsillagos	69,9	47,7	40,8	56,8
háromcsillagos	20,2	37,5	55,1	32,0
kétszillagos	8,5	14,4	4,1	10,4
Panzió	5,6	2,5	2,5	3,9
Turistaszállás	0,2	0,0	0,0	0,1
Ifjúsági szálló	0,0	1,9	0,0	0,8
Egyéb	3,5	5,4	0,1	3,9
<i>Összesen</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>

2005. szeptember végéig a kereskedelmi szálláshelyek vendégkörének 68 százaléka volt a szállodák vendége, ugyanakkor a konferenciavendégeknek több mint kilenczede részesítette előnyben ezt a szállástípust, azon belül pedig főleg a négy- és háromcsillagos szállodákat.

A konferenciaturizmus havonkénti áttekintése mutatja, hogy az év mely hónapjaiban meghatározóbb a konferenciavendégek jelenléte a kereskedelmi szálláshelyeken. Április hónapban volt a legmagasabb (30%) a konferenciavendégek aránya a vendégforgalomból, viszont szeptember hónapban érkezett a legtöbb vendég ezzel a céllal a balatoni üdülőkörzetbe.

Össességében a Balaton üdülőkörzet 2005. I–III. negyedévi vendégforgalma – a belföldi kereslet jelentősebb emelkedésének következtében – a korábbi évekhez képest kedvezőbb képet mutat. A minőségi vendégfogadás irányába történő elmozdulás a kereskedelmi szállásférőhelyek belső szerkezeti átrendeződéséből is nyomon követhető.

A 2007–2013 közötti időszakra elfogadott stratégiai fejlesztési program céljai között kiemelten szerepel, hogy a Balaton egész évben adjon lehetőséget az üdülni, kikapcsolódni vágyóknak.